

Pusaq ñiqinqa qanchisniyuqmanta kinsañoqin yupaymi.

Daniel Iskayniyuq

Jeff Pippenger

2023-09-17

Kay qillqapiqa kutichiyta mask'asun, imayna Bibliaq profecía nisqanpi reino-kunaqa Danieltaq iskayniyuq capítulo nisqanpi ñawpaq kutipi rimarisqan hina, Apocalipsis diecisiete nisqanpi qhipa kutipi rimarisqanwan allinta tupakunman chayta. Munani wak tapuykunata hatarichiyta ima kasqanmanta cheqaqtapuni Nabucodonosorpa lantiyninpi reqsichisqa, hinallataq ñawpaq puriqkunapa sayayninmanta: paykunapa historiankum qhawachirqan chay pacha, rumiqa lantiypa chakinkunata maqaykuspa takarinanpaq kasqanta.

Hermana Whiteqa reqsichinmi chayman chayarqanchikta, maypichus “Diospa sagrado ruraynin rikuchisqa kachkan estatuapa chakinkunawan, maypichus fierruta t’uru allpawan chapusqa karqa,” nispa; chaytataq aswan sut’inchaspalla “iglesiapa rurayninwan estadopa ruraynin chapusqa kanan” nispa willakun.

“Ñuqanchikqa chayamurqanchikña huk pacha-man, maypichus Diospa santu llamkaynin rikuchisqa kachkan chay estatuapa chakinkunapi, maypichus fierroqa t’uru allpawan chaqrusqa karqa. Diosqa runankunataqmi kan, akllasqa llaqtantaqmi kan, paykunapa yuyaychanankuqaq santuqchasqa kanan tiyan, mana qhellichasqa kananpaqchu cimienta pataman qiru, ichhu, ch’aki q’upata churaykuspa. Sapa alma, Diospa kamachikuyninkunaman cheqaq sonqowan kasuk, rikunqami ñawpaqman sut’i kasqanta ñuqanchikpa iñiyninchikpa qhawaq señalninqa qanchis p’unchay sabado kasqanta. Sichus gobiernupis sabadota yupaychanman Dios kamachisqan hina, Diospa kallpanpi sayanmanmi, hinaspa santosman huk kutilla qowasqa iñiypa amachakuyninpi. Ichaqa estadistakunaqa yanqa sabadotam sayachinqaku, hinaspa paykunapa religioso iñiyninkuta chay papadopa wawanpa qhawasqanwan chaqrunqaku, Señorpa santuqchasqa sabadomanta aswan hanaqman churakuspa, payta bendecispa, runapaq santu hina waqaychasqa kananpaq t’aqaykuspa, Paywan runankuna pakati señalta hina waranqa miraykunakama. Iglesiapa rurayninwan estadopa rurayninpa chaqruyninqa fierrowan t’uru allpawanmi rikuchisqa kachkan. Kay huñukuyninqa iglesia-kunapa llapa kallpanta pisiyaachkan. Iglesiata estadopa atiyninwan p’achachiyqa mana allin ruwaykunatam apamunqa. Runakunaqa casiña Diospa muchuychakuywan suyaykusqan tukukuyninman pasasqaku. Paykunaqa kallpankuta políticamanmi churaykurqaku, hinaspa papadowanmi huñukurqaku. Ichaqa hamunqami tiempo, maypichus Diosqa castiganqa paykunata, paykuna ley-ninta mana valichisqankurayku, hinaspa mana allin ruwayninkuqaq kikinkumanmi kutirinqa.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1168.

Diospa sagrado obranta iglesiapa umallayninwan estadopa umallayninta chaqrusqanman chayamusqanchik pachapa, huk wiñayman riq pacha tiempomanta willakuyninmi. Payqa nin chay chaqrusqaqa “iglesiakunapa llapan kallpanta pisiyaqachkan,” hinaspa “mana allin ruwayninkunata

apamunqa,” hinaspa “hamunqa pacha Diosqa kastigananpaq kankaqta, paykunata paypa kamachikuyninta manakaqman tukuchiqlkunata.”

Iglesianwanwan estadomanta chaqrusqa kasqan, iglesiakunapa atiniyninta pisiyaq, Pergamopa iglesianmanta willakuymi; chaypi iglesia llamk'anawan estado llamk'anata huñusqa kasqanmi rikuchin huchayoq runapa rikurichisqa kayninpaq ñawpaqman ñiq waqlliya. Pergamo, hinallataq emperador, cristianismomanta idolatríaman compromisota unanchan, Daniel iskaypi tawaq suyupi pasakun. Chay compromisom Daniel iskaypi “llaqta” nisqa simiwanmi rikuchisqa kachkan.

Qam, ñawsa rey, qhawarqanki, hinaspa qhawariy, hatun rikch'ayta. Kay hatun rikch'ayqa, lliphipi sumaq kachkan, ñawpaqniyki sayasqa karqan; rikch'ayninpas manchaymi karqan. Kay rikch'aypa umanqa allin quriwanmi karqan, ñuñunpas makinkunapas qillqiwansi, wiksañinpas chankankunapas antawan, chakinkunapas fierrowan, chakin pampa t'aqankunapas wakin fierrowan wakintaq ñiq'i allpawan. Qam qhawarqanki, mana runa makiwan kuchusqa rumikama, chayqa fierromanta ñiq'i allpamantawan kasqa chakin pampa t'aqankunapi chayaruspa, chaykunata ñut'uspa tukurqan. Daniel 2:31–34.

Hinallataq Danielpa yuyaychasqanqa mana ñañaq allpaña kanchu, aswanpas q'añuchasqa, icha “mitu allpaman” tukupun.

Chakikikunatawan chaki ruk'anakunata rikurqanki, wakinqa manca rurana llank'a t'urumanta, wakintaq fierromanta kasqanta; chay raymi chay qhapaq suyupi t'aqasqa kanqa. Ichaqa ukhunpiqa fierropa kallpan kanqa, imaraykuchus qamqa rikurqanki fierrota mit'u t'uruwan chaqrusqa kasqanta. Daniel 2:41.

Ch'uyaya allpa, alfareropa allpan karqan, t'uru allpaman tukukun. Diosqa Diosmanta Alfareru kachkan, paypa rurasqanqa hayk'aqpas mana t'uruchu.

Kunanqa, Tayta Señor, qanmi ñuqaykuq Yaya; ñuqaykuqa ñiq'i kasqayku, qanña alfarero kasqanki; llapanchikmi qanpa makin ruwaynin kayku. Isaías 64:8.

Roma paganaq historiapiqa, Esmirna iglesiaq allin ñut'u allpa karqa. Pérgamoq historiapi, Daniel iskaypi tawa kaq qhapaq suyu kasqanpi, chay allpaqaqa t'uqyasqa ñut'u allpaman tukupun. Ima chay pasajepi ñawpaqta sasan “allpa” nispa rimarisqa karqa, hinaspataq “mankap rurana allpa” nispa, chay yuyaychay ñawpaqman purisqanman hina “t'uqyasqa ñut'u allpa”man tikran. Pérgamopinmi chay tikray ruwakurqa Tiatirapaq, ichaqa papal Romaqpaq, ñan kicharinanpaq. “Allpa”manta “t'uqyasqa ñut'u allpa”man tikrayqa chay urmaymi Tiatirapaq ñan kicharin; Pablotaq chayta 2 Tesalonicensespi “ñawpaq urmay” nispa sutichan.

Miller runakunaqa mana aswanta qhawariyta atirqankuchu Romaq tawa kaq qhapaq suyuyinmanta, hinaspataq Cristoq Iskay Kutimuyta suyaraqanku qatiq profetakuna willakusqan ruway kasqanta, imaraykuchus rumiqa, imahina rikch'akuqpa chakinman takaq, Cristoq Iskay Kutimuyininta rikuchin. Ichaqa, ¿Cristochu 1798 watapi qhapaq suyu sayarichirqa? Arí, payqa hamurqa 1844 wata, octubre killapa 22 p'unchawninpi, Aswan Santu Lugarman, huk qhapaq suyuta chaskinanpaq; ichaqa, ¿chay pachapichu sayarichisqa karqan?

Kay iskay ishka tapuykunamanta ñawpaq kaqpa kutichisqanqa kaymi: Cristoqa manam 1798 watapi wiñay kamachiyninta sayarichirqanchu. Iskay kaq tapuypas, Cristoqa 1844 watapi, octubre killapa 22 p'unchawninpi, wiñay kamachiyninta sayarichirqanchu icha mana icha nisqaqa, hinallataq manam.

¿Huk pagan Roma pacha-pi huk qhapaq suyuta sayarichirqanku-chu? Kayta tapuni, imaraykuchus ñawpaq pionerokuna tawa kaq qhapaq suyuta yacharqanku pagan hinallataq papal Roma kasqanta, chaymi 1798 watata tawa kaq qhapaq suyu tukukuynin hina riqsichin, maypichus Cristo wiñaypaq qhapaq suyuta sayarichinqa. Ichaqa Apocalipsis libroqa pagan Romamanta qhipaman hamuq tawa qhapaq suyukunata riqsichin.

Sichus Daniel ishkaypi chunka iskayniyuq qillqasqapi tawaq ñiqin fierrumanta qhapaq suyuqa sapaqlla mana ñiq Roma suyu-ta rikuchispan, Constantino-pa allinta mana allinwan chaqrusqanqa t'uruman tikrasqa mitu t'uruwan sut'inchasqa kaptin, ¿Cristo chay historiapi huk qhapaq suyuta sayarichirqachu? Kutichiyqa arí, nisqami. Chakatasqapi, mayqinchus Pérgamo-pa historiann, manam Tiatira-pa-chu, Cristo “gracia” nisqa qhapaq suyunta sayarichirqan. Chakatasqapi wiñaypaq qhapaq suyu sayarichisqa karqan, chay qhapaq suyu-pa tiyananpas qhipa para tiempopi sayarichisqa kanan tiyananta rikuchin. Chay qhipa para tiyanaqa paypa “gloria” nisqa qhapaq suyunta rikuchin.

Willakuyta, discipulokunaq Señorninpa sutinpi rurashqanku, llapa imapipas chiqap karqan, chayman rikuchisqan ruraykunapas chay pachallañam pasasharqan. “Pachaqa hunt'asqanñam, Diospa reinonpas qayllañam kachkan”, nispa karqan paykunaq willakuyninku. “Pacha” tukukuyninpi—Daniel 9 nisqapi soqta chunka iskayniyuq qanchis semanakuna, Mesíasman, “Qhispichisqa” nisqaman chayanankupa—Cristoqa Jordan mayupi Juanpa bautizaynin qhepaman Espírituh hawinwan hawisqa karqan. Hinaspa “Diospa reinon”, paykunaq qayllapi kashan nispa willakusqankuqa, Cristo wañuyninwan sayarichisqa karqan. Kay reinuqa mana karqanchu, imaynan yachasqa kashaqu hina, kay pachapi imperio. Nitaq karqanchu chay hamuq mana wañuq reinu, maypachachus “reino, kamachiy, hinallataq llapan hanaq pachapa uranpi reinopa hatun kaynin, Ancha Hanaq kaqpa santokunapa llaqtanman qusqa kanqa”; chay wiñay reinu, maypin “llapa kamachiykunapas payta sirvinqaku, kasukunqakutaq.” Daniel 7:27. Bibliapi hina nisqanta, “Diospa reinon” nisqa rimayqa iskaymanmi churakun: graciapa reinonman, gloriapa reinonmanpas. Graciapa reinonqa Hebreokunaman carta nisqapi Pabloq rikuchin. Cristo-man señalaspa, khuyapayakuq mañakuq, mayqinchus “ñuqanchikpa pisi kallpanchikkunata yachaspa llakikuywan llamk'asqa” kaqman, apóstolqa nin: “Chayrayku, mana manchakuspa graciapa tiyananman qayllaykusun, khuyapayakuyta jap'inanchikpaq, graciata tariynanchikpaq.” Hebreos 4:15, 16. Graciapa tiyananqa graciapa reinontam rikuchin; imaraykuchus tiyanapa kashanqa reinopa kashantapas reqsichin. Achka parabolankunapi Cristoqa “hanaq pacha reinon” nisqa rimayta llamk'achin, runakunapa sonqonkupi divina graciapa rurayninta sut'inchananpaq.

Chaymi kikinqa, hatun yupaychasqa tiyanaqa gloriaq qhapaq suyunta rikuchin; hinallataq kay qhapaq suyumanta rimakun Salvadorpa siminpi: “Runapa Churin hamuqtin Kikinpa gloriawan, llapa ch'uyanchasqa angelkunapas Paywan kуска, chaypim Payqa gloriaq tiyananman tiyaykunqa; hinaspan ñawpaqninman llapa llaqtakuna huñusqasqa kanqa.” Mateo 25:31, 32.

Kay qhapaq suyuqa manaraqmi hamunraqchu. Mana sayarichisqachu kanqa Cristoq iskay kutin hamuyninkama.

“Munayniyuq qhapaq kayqa runapa urmakuynin qhipaman chaylla sayarichisqa karqan, huchasapa ayllupa qispichisqa kananpaq huk yuyaychasqa kamachiy rurasqa kaptin. Chaymantaqa Diospa munayninpi hinallataq promesannimpi kawsarqan; hinaspataq ñiyniyuq runakunaqa chaypa kamachisqan runankuna kayta atirqanku. Ichaqa mana chiqaqtapuni sayarichisqa karqanchu Cristo wañusqan kama. Qay pacha misiñninta qallarisqanmanta qhipapas, Qespichiqqa runakunapa sasa sunqu kayninwan mana yusulpayayniyuq kayninwan utqasqa, Calvariopi sacrificiomanta kutiripayta atinman karqan. Getsemanípi ñak’ariypa qerunqa makinpi chukchurqan. Chaypachapas urqunpi yawar-sudorninta pichaykuspa, huchasapa aylluta huchankupi chinkachun saqiya atinman karqan. Chayta ruwaruspanqa, urmaq runakunapaq manam ima qispichiypas kanmanchu karqan. Ichaqa Qespichiq kawsayninta qoykukuspa, wañuynin qhipa samayninwan ‘Tukukapun’ nispa qaparisqan pacha, chaymi qispichiy yuyaychasqapa hunt’akuynin takyasqa karqan. Edénpi huchasapa iskay runaman qusqa qispichiy promesaqa chaypacham takyachisqa karqan. Ñawpaqtaqa Diospa promesallanmanta kaq munayniyuq qhapaq kayqa chaypacham sayarichisqa karqan.” The Great Controversy, 347.

Cristoqa huk wiñayña qhapaq suyunta sayarichirqan Roma pagana nisqapa willakuy proféticapi, manam Roma papal nisqapa tukukuyninpiqa. Hinallataq Payqa qhapaq kawsayniyuq suyunta sayarichin Iskay Kuti Hamuyninpi; chaymantaqa qhipa paraq historianta hina kan, maypachachus Islam nisqapa tawa wayrakuna kacharisqa kanku.

“Qhipa paraqqa hamusianmi ch’uya kaqkunaman—chay hinapi llapankum chaskinqaku ñawpaq hina.”

“Chusku angelkuna saqepuqtin, Cristoqa qhispichiy siminpaq qhapaqlaqtan churaykunkqa. Qhipa paraqa manam pipas chaskinqachu, aswanqa tukuy atiyinikuwan ruwashaqkunaqlla. Cristoqa yanapaykuwasunmanmi. Diospa gracianninta, Jesuspa yawarninrayku, llapanchik atipaqkuna kayta atinman. Hanaq pachapi tukuykunaqa kay llamk’aypi interesasqañam kachkan. Angelkunapas interesasqañam kachkan.” Spalding and Magan, 3.

Tawa chusku wayrakuna kacharichkaqtin, Cristoqa qhapaq suyunta sayarichin. Qhipa parawanpas chusku wayrakunapa kacharikuyninwanpas wiñaymanta ñawpaqman puriq ruwaykunata rikuchin, mana mayqinpas huklla pacha puntuta rikuchinqachu. Chusku wayrakunaqa Islamta rikuchin.

“Angelkunaqa chay tawa wayrakunata hark’ashanku, mana allin phiñasqa caballohina qhawachisqa, kacharichikuyta munaspa llaqa kay pachap patanta pawaykuspa puriyta munan, ñanninpita wañuytawan chinkachiyta apamuspa.

“¿Puñuykusunchu wiñay pacha kayman yaykunapaq patapiña? ¿Qhilqaychasqa, chiri, wañusqa hina kasunchu? ¡Ay, imaynatachá munayman iglesiakunanchispi Diospa Espiritunwan samayninwanpas paypa llaqtanman samachisqa kananta, chakinkunapi sayarinankupaq, kawsanankupaqpas! Rikunayku tiyan ñanqa k’askalla kasqanta, punkuqa ñit’illa kasqantapas. Ichaqa ñit’i punkuta pasaspanchis, ancha kicharisqa kayninqa mana tupuyniyuqmi.”

Manuscript Releases, volume 20, 217.

Angelkunaqa hap'ishanku Islampa phiñasqa kawallunta, wañuyta hinaspa tukuy ima thuñichiya ñannimpi apaspa qispiyta munasqanta, Diospa Espiritun Diospa Ilaqtanman samachisqa kasqan pacha tiempopi. Chaymantataq sayarinku chakinkunapi hinaspa kawsanku. Manaraq Espiritu paykunaman samachisqa kaptinqa, Diospa Ilaqtanqa wañusqa kanku, imaraykuchus Espiritupa samayninmi paykunata hatarichin sayarinankupaq hinaspa kawsanankupaq. Hermana White nisqan hina, kunanqa chay pacha tiempomanña chayamunchis, maypichus fierrowan hinaspa mit'u allpawan chapusqa rikch'akuypa chakinkuna iglesiatawan estadota huñusqa kasqanta rikuchin; qhepa tamyapa ichakuykusqanqa chaypachaqa manaraq hamuqpi kasharqan.

“Qhipa paraqaqaqaqa Diospa Ilaqtanman urmamunan. Huk atiyniyuq angelmi hanaq pachamanta uraykamunqa, hinaspan llapan kay pachata k'anchachinqa paypa hatun k'anchayninwan.” Review and Herald, April 21, 1891.

Revelación dieciochopi iskay kunkakuna kan.

“Jesúsqa llapa runakunapa ñawpaqta yachachiy llank'ayninta qallarispa, Templotaq sacrilego qhellichaymanta picharqa. Hinallataq, paypa ministerionpa qhipa rurayninkunamanta huknin karqa Templopa iskay kaq pichariynin. Chhaynaqa, kay pachata waqaychanapaq qhipa llank'aypi, iglesiakunaman iskay sapa waqyasqakuna ruwasqa kanku.” Selected Messages, libro 2, 118.

Ñawpaq kunkaka Diospa Ilaqtanpaq rikch'ariypaq waqyakuymi, iskay ñiqin kunkataq Babiloniapiraq kashaq Diospa huk wawanankunapaq rikch'ariypaq waqyakuymi.

Kanmi huk llaqta kachkan mana allinpi, llullakuypi, pantasqa yuyaypi, wañuyta llanthunpi hina,—puñusqa, puñusqa. ¿Pitaq sonqonpi nanaywan llank'achkan paykunata rikch'achinapaq? ¿Ima simitaq paykuna-man chayanaman? Yuyayniyuq apasqa kachkan hamuq p'unchayman, maypichus qapariy qusqa kanqa: “Qhawariy, Qosan hamun; llusqsimuychis payta tinkuq.” Ichaqa wakinkunaqa suyarinaku aswan qhipaman mecheronkupaq aceitetam maskhanankupaq, hunt'achinankupaq; hinaspataq ancha qhipalla tarinqaku runa kasqanku, mayqinchus aceitewan rikuchisqa, mana hukman qusqayuychu kasqanta. Bible Echo, May 4, 1896.

Chay pasaje-pi iskay tapuykuna tapukusqa karqan. Piqkunaqmi alma-ninkupi nanay hina llakiyta sientenanku, paykunata rikch'achinapaq? Ima vozmi paykunaman chayanman?

Kay “rimay” pachamanta rikch'achin chayqa Apocalipsis chunka pusaqniyuqpa iskay kaq rimayninmi, Diospa huk llank'ayninkunata Babiloniamanta llusqsiyta waqyachiq. Diospa runankunapas hinallataq kay pachapas Chawpi Tuta Qapariywan rikch'achisqa kananmi tiyan, chayqa qhipa paraq hukñiqnin unanchallanmanta.

¿Milleritakunaqa allintachu reqsirqanku tawaq kaq qhapaq suyu p'unchayninkunapi Cristo wiñaypaq qhapaq suyunta sayarichinqa nispa? Arí.

Payqa hatun ñawpaqchasqa “gracia” nisqa qhapaq suyunta cruzpi, chayqa Bibliaq willakusqan qhispichiy qhawaypi tawa kaq qhapaq suyuq historianninpi karqa. Chay qhapaq suyuqa pagano Roma karqa. Daniel iskaypi, ¿Thiatira iglesiamanta ñawpaqman hamuq sapanmanta karunchakusqa rikuchisqachu? Arí, imaraykuchus t’ika allpa, Diospa llaqtanta rikuchiq, allpamanta llamp’u mit’u allpaman tukurqan. Chay hinaqa, ¿maypitaq Thiatira imagenpi kachkan? ¿Ichapas manachu imagenpi kachkanpas? Imagenpim rikuchisqa kachkan, hinaspa Nabucodonosormi chay chiqaqmanta achkha k’anchayta churaykun, Daniel tawa kaq capitulopi hatun munayninpi, hatun hatunchakuywan hunt’asqa kaptin.

Rey rimarirqan, nispá: ¿Manachu kay hatun Babiloniaqa, ñoqa atiyiniypa kallpanwan hatariychisqay, qhapaq suyupa wasinpaq, hatun kayniypa yupaychasqa kananpaqpas? Daniel 4:30.

Nabucodonosorpa tarupaynin manaraq ñawpaqpi, ishkay waranqa pisqa pachak iskay chunka p’unchaykunata chakra animal hina kawsaspa, payqa hatun kayninta rikuchirqan tapuspa: ¿manachu paymi hatarichirqan kay qhapaq suyu, hatun Babiloniata? Apocalipsis chunka qanchispi qhati warmipa urqunpi qillqasqa kashan: “PAKASQA KAY, HATUN BABILONIA, QHATI WARMIKUNAP MAMAN, KAY PACHA MILLAY RUWASQAKUNAPAS MAMAN.” Roma iglesiata, imaynan Hermana White sutichan hina, payqa Hatun Babilonia. Rikch’ayninpi qori uman literal Babiloniata sut’ichan, chaymantapas espiritu Babiloniatapas sut’ichan, Bibliapi profeciakunapa pichqa kaq qhapaq suyunta, sapallan rikch’ayninwan kasqanta: wañuchikuq ch’akiyta chaskiq atiyiniyuqta. Isaías iskay chunka kimsapi, papal atiyiniyuq, Tiro hina sut’ichisqa, qanchis chunka watakunata qunqakusqa kanman huk reypa p’unchayninkuna hina. Literal Babilonia, Nabucodonosorwan sut’ichisqa, chaylla hinataq wañuchikuq ch’akiyta chaskirqan; chayqa hampisqa karqan Nabucodonosor suyunmanta qarqosqa kaptin ishkay waranqa pisqa pachak iskay chunka p’unchaykunata. Literal Hatun Babiloniaqa espiritu Hatun Babiloniapa unanchan karqan, iskayninkupas suyun-kunata huk pisi pacha qechusqa karqan, chaymanta qhipaman kutichisqa. Apocalipsis chunka qanchispa qhati warmiqa manan qolqe qeruta makimpi apaykuchkarqanchu, nitaq antata, nitaq fierrota; aswanpas qori qeruta apaykuchkarqan.

Chay warmiqa puka-azul llaqtasqa, puka p’achawan p’achallisqa karqa, quriwan, ancha chanin rumikunawan, perlaswan ima sumaqchasqa; makinpin quriq qiru apasqa, chay qiruntaq hunt’a karqa millay cheqnikuykunawan, huchallikusqan q’añu k’añu kayninwanpas. Apocalipsis 17:4.

Quriqaqaqa Babiloniata rikch’akuqta reqsisqa karqan, chaymantaq espiritu Babiloniatapas reqsichin, Bibliapa profecianpi pichqa kaq qhapaq suyu, mayqinchus 1798 watapi wañuchiq ch’akiyniyuqta chaskirqan, chay pacha Bibliapa profecianpi soqta kaq qhapaq suyu tiyanaqta hap’irqan. Rikch’aq Babiloniaqa chay estatuapi qollqe kaq qhapaq suyuwan qatiparqan, iskay atiyiniyuqkunamanta ruwasqa: Medokuna hinallataq Persiakuna; Daniel pusaqniyuqpi Persia waqraqa qhipata llusqirqan, aswan hatuntaq karqan. Dario Medoqa ñawpaq waqra karqan, generalnin Cirotaq Persia runa karqan, paymi tukukuypi atiyiniyuqman hamunqa Medo rey Dario qhipaman.

Ciroqa Cristopa rikch'aynin karqa, paymi qallarinan karqa Diospa runankunata prisionmanta kacharichiy ruwayta. Medo-Persia suyukunaq kamachiyninga Bibliaq willakuyninpi soqta kaq qhapaq suyuta rikuchin, chayqa Estados Unidosmi. Estados Unidosqa iskay waqrayuqmi, chaykunaqa Republicanismo hinallataq Protestantismo nisqakunata rikuchin. Darioqa Estados Unidospa Republicanismo waqranta rikuchin, Cirotaq Protestantismo waqranta rikuchin. Imaynan Ciroqa Diospa runankunata kacharichiy ruwayta qallarirqa Jerusalén llaqtatawan templotapas wakmanta hatarichinankupaq, hinallataq Estados Unidosqa hallp'a karqa hatarichisqa, espiritual Babiloniaq prisionninpi watasqa runakunata kacharichinampaq, espiritual templota sayarichinankupaq, chaypa cimientonta Milleritakuna churaykurqanku. Babiloniapi cheqaq prisionqa qanchis chunka watakuna kasqanmi rikch'achirqaqan espiritual Babiloniapi prisionta waranqa iskay pachak soqta chunka watakunapaq. Estados Unidosqa Nabucodonosorpa imágenninpi qolqepa rikrankunakunam.

Kimsakuna bronce nisqa kinsa kaq qhapaq suyukqa Grecia karqa, hinaspataq huk llaqtakunapi mast'arasqa qhapaq suyuta rikuchin. Chay qhapaq suyukqa Naciones Unidas nisqam, chaymi Apocalipsis chunka qanchisniyuqpi 1798 watapi manaraq hamusqa qhapaq suyu karqa. Apocalipsis chunka qanchisniyuqpa chunka reykunanqa rimanakunku qhapaq suyunkuta papadoman qoykuyta, pusuq kaq qhapaq suyuman, qanchis kaqkunamanta kaqman. Kay rimanakuyta ruwanku Estados Unidospa kallpachasqanrayku, hinaspataq kay pachaqa Islampa "tawa wayrakuna" nisqanwan thunichisqa kasqanrayku, chaykuna qhepa para tiempope cacharisqa kanku, chaymi Estados Unidospi domingo ley qallariypi hunt'asqa takiyta qallarimun.

Estados Unidospi domingo p'unchay kamachikuypi, Diosqa "hatun k'anchay" nisqa qhapaq suyunta sayarichin, llaqtanta huk unancha hina hoqarispa, Diospa wakin wawanakunata Babiloniamanta llusichinapaq waqyaspa. Chayrayku protestantismopa waqran qhipata sayarin, ñawpaq waqramantapas aswan hatun, Medo-Persiapa iskay waqrankunawan hina tupaspa. Naciones Unidas nisqa tantanakuy papan qhapaq kamachiyman kay pachapa kamachiyninta kutichinapaq acuerdota rurasqanmanta qhipaman, Islampa tawa wayrakuna cacharichisqa kanku, hinaptinpas llapan pachapi qhapaq suyuqa chay maqanakuywan tinkuchisqa rikukun, Greciapa ñawpaq waqran p'akisqa wañusqa qhipaman hamusqaq maqanakuy hina, chaymanta tawa waqrakuna llusisqanrayku.

Wakinqa chayanan fierro chakikunaman (estadu kamachiy) hinaspa ñiq'i allpa chakikunaman (iglesia kamachiy) chaymanta chunka ruk'anakunaman (chunka reykuna), urqumanta mana makinwan kuchusqa rumiqa wakinpa chakinkunata maqan. Milleritakunaqa Danielpa wakinman hina chiqap karqanku, imaynachus atirqanku chay hinata profética historiapi qhawariyninkumanta. Ichaqa Alpha y Omegaqa tukukuyninta qallariyninwanmi sapa kuti rikuchin, hinaspa Nabucodonosorpa wakinpi tawa qhapaq suyukunaqa tawa cheqaq qhapaq suyukunata reqsichin, chaykunaqmi kay pachapa tukukuyninpi espiritu masinkunata unancharqanku.

Historiaq qhapaq suyu-kunawanqa Romaqa pusajñiqpi rikurimun, hinaspataq qanchisniyuqmanta kachkan. Daniel qanchispiqa Romaqa pusajñiqpi rikurimun, hinaspataq qanchisniyuqmanta kachkan. Daniel pusajpiqa Romaqa pusajñiqpi rikurimun, hinaspataq qanchisniyuqmanta kachkan. Apocalipsis chunka qanchisniyuqpiqa Romaqa pusajñiqpi rikurimun, hinaspataq

qanchisniyuqmanta kachkan. Daniel iskaypiqa, mayqinchus Bibliaq profecía nisqan qhapaq suyu-kunamanta ñawpaq rimariyta rikuchin, chaypiqa kunan pacha espirituyniyuq Romaqa pusajñiqpi rikurimun, hinaspataq qanchisniyuqmanta kachkan. Bibliaq profecía nisqan qhapaq suyu-kunamanta ñawpaq (Alpha) rikuchiyqa qhipa (Omega) kaqta reqsichin.

“Ñuqanchikqa chayamurqanchikña huk pacha-man, maypichus Diospa santu ruraynin rikuchisqa kachkan chay imahina runa rikch’akuqpa chakinkunapi, maypichus fierro t’uruwan chapusqa karqa. Diosqa llaqtayuqmi, akllasqa llaqtayuqmi, paykunapa allin reqsiy-ninkunaqa santu-kusqa kananmi, mana qhellichasqa kananpaqchu cimientu pataman churaykuspa k’aspita, qichata, ch’aki sara q’upatawan. Sapa alma Diospa kamachikuyninkunaman cheqaq kasqaqa rikunqapuni ñawpaqman churana señalninchik iñiyninchikpa kasqanta qanchis p’unchay samana p’unchay. Sichus gobiernoka samana p’unchayta yupaychanman Dios kamachisqan hina, sayanman Diospa kallpanpi, hinaspa defiendeman ñawpaqpi santokunaman qusqaña iñiyta. Ichaqa estadistakunaqa yanqa samana p’unchayta sayachinqaku, hinaspa wakin diniy iñiyninkuta chapunqaku kay papapakunapa wawanpa waqaychasqanwan, churaykuspa Señorpa santu-chasqan samana p’unchaymanta aswan hawaman, Señorpa santu-chasqan, bendecisqan, runapaq sapaqchasqan chayta santu hina waqaychananpaq, paywan llaqtanwan señal hina waranqa miraykunakama. Iglesiapa yachachikuyninwan estadopa apaykachayninwan chapukuyqa fierrowan t’uruwanmi rikuchisqa kachkan. Kay huñunakuyqa llaqa iglesiakunapa atiyanta pisiya-chkan. Iglesiata estadopa atiywan churayqa mana allin ruwaykunatam apamunqa. Runakunaqa casiña Diospa muchuy mana rurananpaq suyay-ninpa tukukuyninman chayarqunaku. Kallpankuta políticamanmi churarqunaku, hinaspa papapawanmi huñukusqaku. Ichaqa chayamunqapuni tiempo, maypichus Dios castiganqa paypa leyninta mana valeqta ruraqkunata, hinaspa mana allin ruwayninku kikinkuman kutiripunanpaq.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1168.

Alfa y Omegaqa, Danielpa iskaymanta allin ñawpaq willakuyninta “musuq” karqan.

Hinallata tiyanaqmi nirqan: “Qhawariy, llaqa imakunatan musuqyachini.” Hinaspan niwarqan: “Qillqay; kay simikunaqa cheqaqmi, hinallataq atiniypaqmi.” Hinaspan niwarqan: “Tukukuñanmi. Ñuqaqa Alfa y Omega kani, qallariyninpas tukukuyninpas. Kawsay unu pukuyumanmantaqa yakunayuqmanqa mana qullqillapaqmi qusqani.” Apocalipsis 21:5, 6.